

קונטרס

אמירה נעימה

דברי תורה

שנשמעו מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבת קודש

פרשת משפטים

תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מל אורות

להוצאת ספרי רבוה"ק מסקאליע

שנת תשפ"ה לפ"ק

קונטרס זו וכל ספרי רבותינו הק'

ניתן להשיג

בבית המדרש בית יצחק סקאליע

1335 - 48th Street

Brooklyn, New York, 11219

(718) 686 - 0543

בעזרת

שבת קודש פרשת משפטים

ראש חודש אדר א' תשפ"ד לפ"ק

ליל שבת קודש

(טו) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה' וכו'.

דהנה בניסן נתגלו נסים נגלים לבאי עולם, ונתגלה לכל כי השי"ת משדד המערכה כוכבי השמים וכסיליהם, אבל הנהגת הטבע איך השי"ת מנהיגם בחפצו ורצונו בהשגחתו על כל פרט ופרט הכל בהשגחה נפלאה, לא נתאמת עדיין לכל באי עולם לאותן שאינן מבני בניה של תורה, והיו סוברים שהשי"ת מסר עולמו לטבעיים המה הכוכבים ומזלות, ועל ידם מתנהגת ההנהגה הטבעיית כפי שפיטת המזלות לכל זמן, זולת כשעולה ברצונו יתברך שמו לשדדם בנס.

[זאת אומרת שגם אותם אומות העולם שמאמינים שהקב"ה ברא את העולם, סוברים שהקב"ה ברא עולם, ואחר כך הניח אותו להתנהג על פי טבע. ובכן העולם משועבד להטבע, והטבע מתנהגת מעצמו, בלי השגחה פרטית ח"ו. ורק

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. פירש"י ואלה

המשפטים, כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני, ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש. ובספרים אחרים הגירסא הוא שתשים סנהדרין אצל 'המזבח'.

והכוונה על לשכת הגזית ששם ישבו סנהדרין, והיה בצד צפון של עזרת ישראל. ולכאורה הלשון שתשים סנהדרין אצל 'המזבח' נראה יותר נכון, שהרי בפרשה שלפנינו מסיימת בענין המזבח, ולא בענין המקדש.

וכאשר מגיע חודש חדש, ראוי לפתוח ספה"ק בני יששכר לראות מה שאומר על החודש, ובכן נגיד מה דאיתא בספה"ק בני יששכר במאמרי אדר (מאמר א') וזל"ק, בגמרא ריש פרק ב' דמסכת יום טוב (ביצה

בזולת השגחת משגיח וכו', אזי אז נתוודע לכל שגם הנהגת הטבע הוא הכל בהשגחה נפלאה מאת המשגיח ברוך הוא וברוך שמו.

[כי בנס פורים, הקב"ה סיבב שיהיה דבר כזה, שבלילה ההוא נדדה שנת המלך, ובדיוק באותו שעה יחליט המן לעשות נס גבוה חמשים אמה לתלות בו את מרדכי, ואז הגיע לחצר המלך, ואחשורוש מה שיש לעשות במי שהמלך חפץ ביקרו, והתחפץ המן להשיב, שילבישהו לבוש מלכות וישים כתר מלכות על ראשו, ומזה נסתבב לבסוף שהמן נתלה על אותו עץ.]

הרי הכל היה נראה כמו שהוא בתוך הטבע, אבל אין אף אחד שיטעה ולא יבין, שהיה בכאן השגחה נפלאה, וכאן גילה הקב"ה השגחתו יתברך גם בתוך הטבע.]

ממילא כל עסקי העולם וכל עניניו שקונה האדם עושר ונכסים, הכל היא בהשגחת המשגיח, ולא יוסיף ולא יגרע האדם ברוב השתדלות וחריצות, ולא יאמר האדם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח' י"ז), רק ידע עם לבבו

כשהקב"ה רוצה לעשות נס למעלה מן הטבע, אז הקב"ה כביכול מתערב, ועושה הנס למעלה מן הטבע.]

והנה בהגיע תור זמן הנס שנעשה לישראל בחודש אדר, שהיה הנס טבעי בלא שיודד המערכה, [כי כל המעשה של פורים היה מלובש בתוך הטבע, שעלה בלבו של אחשורוש לעשות לעצמו כסא מלוכה נפלאה של זהב, ובנה הכסא בעיר שושן, ומחמת זה הוכרח לעבור כל מלכותו לשושן, ושם קרה הנס.]

כי בעיר שורש ערך אחשורוש משתה, ונפל במחשבתו של אחשורוש להביא את ושתי ולא באה, פנה אחשורוש ושאל את חכמיו, והשיבו שיהרוג אותה. ואצל אומות העולם שטבועה מהם מדת הרציחה ושאר מדות רעות, אין זה בגדר עבירה, אלא זהו ענין הנהגת מלכות, שחייב להקשיב לדבר המלך, ומי שאינו עושה כן ימות.]

ואף על פי כן נתוודע לכל באי עולם כי יד ה' עשתה זאת, ולא נסתפק שום בן אדם לומר שהיה הענין הזה במקרה

אפשר לעשות אפילו תנועה קטנה בעולם הזה, בלי השגחה העליונה, וכל הצלחתו של האדם תלויה בהכרה זאת, שהכל היא בהשגחה עליונה מדוייקת ונפלאה.

ויכול להיות שאדם קם בבוקר וחושב שיהיה יום טוב, ולבסוף בהשגחה עליונה נהפך להיות יום קשה. וכן להיפוך, לפעמים יתעורר האדם בבוקר במחשבה שיהיה יום קשה, ומן השמים נסתבב שיהיה יום טוב.

והעיקר שידע האדם שאין זה כחו ועוצם ידו שעשה לו החיל הזה, אלא הכל בהשגחה עליונה.

ויש לרמזו בעז"ה, דהנה בפסוק כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, תיבת את נראה מיותר.

וראה זה פלא, כחי' ועוצם' ידי' עשה' לי' החיל' הזה' סופי תיבות אותיות מיל"ה, כאשר איש יהודי מדבק עצמו במצות מילה, המורה על ההכרה בהשגחת השי"ת, אז יוכל להצליח, אבל כיון שמכניס אות ת', שהוא הפסיעה מלבר, שיוצא חוץ לשיטה, ותולה

כי השי"ת המשגיח וכל יכול הוא הנותן לו כח לעשות חיל.

הגם שמשתדל האדם בטבע במסחר ובמשא ומתן, השגחתו יתברך שמו היה בעניני הטבע ההוא ליתן לו כח ואומץ להשתכר ההון ועושר, כענין שנראה בעליל בנס דחודש אדר שהיה בטבע, עם כל זה הכירו וידעו כל באי עולם שהוא בהשגחה נפלאה. ובאם יאמר האדם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה הנה לא יתקיימו נכסיו.

וזהו שרמזו חז"ל הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, היינו יתקע בהן הענין הנרצה באדר, שהיה נס מופלג בטבע להתוודע ולהגלות שהכל בהשגחה נפלאה גם כל הענינים הנעשה בטבע, הבן כי קצרתי, עכל"ק.

הרי לנו הנקודה הראשונה, בנוגע לחודש אדר, שידע אדם שההצלחה שלו בפרנסה ובעשירות אינו תלוי בחכמתו ובזה שהוא לוקח ומוכר, אלא בכל מה שעושה ה' עמו, אז יוכל להצליח.

וזהו הכוונה יטע בהם אדר, להכיר שאי

סממני הקטורת, היו מדברים ומזמרים, מפני שהקול יפה לבשמים, היינו שהקול גורם שיתבשמו יותר הבשמים.

ועל פי דברי קדשו אפשר לפרש מה שאמרו חז"ל (שבת לג:) דכשיצא רבי שמעון בר יוחאי מהמערה בפעם השני, בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא ורהיט בין השמשות, אמרו ליה הני למה לך, אמר להו לכבוד שבת, ותיסגי לך בחד, חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, אמר ליה לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל, יתיב דעתייהו.

ונראה לי בעז"ה דהנה בשבת קודש צריך להיות כאילו כל מלאכתך עשויה (מכילתא יתרו, פרשה ז', ט'), ושני בדי הדס כנגד זכור ושמור. והיינו בדי הדס לכבוד שבת המלכה, מרמז להדסה המלכה, אשר אסתר המלכה היו לו שבע נערות, כדי שגם בבית המלך שמרה שבת.

ויש כאן רמז לנס של פורים, ששם למדו שכל פרנסת האדם תלויה בהשגחה העליונה ולא בכשרון פעולותיו, ועל כן נתיישרה דעתו של רבי שמעון בר יוחאי,

ההצלחה בעצמו, ואומר כחי ועוצם ידי עשה לי א"ת החיל הזה, שהכל מא' ועד ת' הוא מכחי, אז לא יצליח, והבן.

מעתה כותב הבני יששכר עוד נקודה וזל"ק, ונ"ל לרמז עוד, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, דהנה ידוע מכתבי מרן האר"י (ליקו"ת טעמי המצות, בא) בענין ראשי חדשים, שכל החדשים הן בבחינת אברי הראש, אדר הוא סוד החוטם בשיעור קומת הראש.

והנה בחוטם הוא חוש הריח, על כן תראה ב' הגואלים אשר נעשה הנס באדר על ידם, נקרא שמם בשם הבשמים המהנים לחוש הריח, דהיינו מרדכי נרמז במר דרוך (שמות ל' כ"ג) דמתרגמינן מרי דכי כמו שאמרו רז"ל (מגילה י'), אסתר נקראת הדסה (אסתר ב' ז'), הבן.

על כן נאמר במרדכי ויזעק זעקה וכו' (אסתר ד' א') ולא נאמר מה אמר, אך הוא מפני שהקול יפה לבשמים (כריתות ו:), ויתבאר אי"ה להלן ביתר שאת, עכל"ק.

היינו שבבית המקדש, כשהיו שוחקים

נצטרך לימוד על ברכת הנאת הריח, ואדרבא דבר שאין מברכין עליו צריכין אנן להתבונן מה נשתנה.

כגון הא דאקשו האחרונים למה אין מברכין על שמיעת קול זמר וכיוצא וכו' [ובאמת היא קושיא נפלאה, מדוע כשנמצאים אצל חסידי'שע חתונה, ומזמרים ניגון אא"ז המגיד הק' מזלאטשוב זצוק"ל או בעל שמ'סקי ניגון, או שאר ניגוני התעוררות, מדוע לא נברך ברכת הנהנין, אין הנאה זאת פחותה מהנאת חוש המישוש או הריח. והבני יששכר נשאר בקושיא].

אבל הוא לדעתי, דידוע ענין הברכה הוא לברר הטוב מן הרע שנתערבו בחטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע, והנה כל החושים נזכרו שם, והנה יש בכולן סוד הברור.

ואסביר לך הענין באכילה, המאכל המוגשם אשר האדם אוכל, הנה הטוב והמובחר והיפה נברר ונעשה דם באדם להוסיף לו חיותו, והרע נדחה לחוץ.

והנה חוש הריח לא נפגם כל כך כנ"ל,

כאשר ראה אותו האדם נושא שני בדי הדס לכבוד שבת כנגד זכור ושמור.

והשתא מרחיב הבני יששכר

בביאור מעלת חוש הריח וזל"ק, והנה תראה, כל החושים נזכרין אצל חטא אדם הראשון, כי כולן השתמשו שם בחטאו, ותרא האשה וכו' (בראשית ג' ו'), חוש הראיה, ותקח מפריו, חוש המישוש, ותאכל חוש הטעם, וישמעו חוש השמע, אבל חוש הריח לא נזכר שם.

והנה נראה מזה אשר חוש הריח לא נפגם כל כך כאינך החושים, כי לא נשתמשו בו אז, על כן תמצא עד היום חוש הריח רוחני, הנשמה נהנית ממנו ולא הגוף (ברכות מג:).

ובזה יונח לנו מאי דמיבעיא לן בגמרא (ברכות שם) מנין שמברכין על הריח, דכתיב כל הנשמה תהלל (תהלים ק"ו ו'), איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף זה הריח, ע"כ.

והנה הוא לפלא בעיני, דהרי סתמא אמרו חז"ל אסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה (ברכות לה.) וכו', ואם כן למה

ערוך חושן משפט ויעיין באחד מהפוסקים, אלא יריח השרוול של הנידונים 'ער וועט געבן א שמעק ביי די פאלע', ועל פי זה יכריע שזה זכאי וזה חייב. ובשעת מעשה היה אא"ז מגביה שרוול סמוך לחוטמו ומראה כיצד שמיח יריח בהשרוול. והיה מראה נעימה מאד.]

ותרבונן בזה גם כן טעם לבשמים במוצאי שבת הוא לפי הנ"ל, כענין סעודת מוצאי שבת נקרא הלויית מלכה, שאמרו הראשונים שמזאת הסעודה נהנה העצם לזו, שיש לו כח הקיום שלא נהנה מעץ הדעת בערב שבת.

ומעתה תבין הרמז, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, שהוא בחינת החוטם אשר בו חוש הריח שהוא פעולת הנשמה דבר המתקיים, ולא פעולת הגוף, הבן הדבר וכו', עכל"ק.

הרי שיש שני סוגי הנאות, הנאת אכילה ושאר הנאות גשמיים שנפגמו בחטא עץ הדעת טוב ורע, ויש הנאת הריח שלא נפגם ואינה צריכה בירור כל כך, והוא בבחינת עץ החיים.

אם כן לפי הדומה והנראה אין מן הצורך בו לבירור, וכן תמצא שאין בו הפרדה ובירור בגוף בעסק הנאתו, ועל כן הוא דבר שהנשמה נהנית בו הקיימת לעד, ולא הגוף הנפסד.

וכיון שכפי הדומה אין צריך הנאה זו לבירור, סלקא דעתך אמינא שאין צריך לברך, על כן צריכין לימוד בפני עצמו שנצטרך לברך וכו'. ועוד כיון שהבושם ההוא הוא דבר מוגשם בעולם הזה עולם העשיה צריכין לבירור ועל כן צריכין לברך, ודי בזה.

ועל כל פנים יצא לנו אשר חוש הריח לא נפגם כל כך בחטא אדם הראשון [ויש לדייק בלשונו 'כל כך', דמשמע שאיזה פגם היה גם בחוש הריח, וצריכים להבין איזה פגם הוא זה], על כן משיח צדקנו שיתגלה במהרה בימינו נאמר בו פעולת חוש הריח (ישעיה י"א ג') והריחו ביראת ה', הוא פעולת החוטם שהוא פעולת הנשמה הקיימת לעד.

[וכן היה אא"ז צוק"ל רגיל לומר, כשיהיה דין תורה אחר ביאת המשיח, לא ישפוט משיח על ידי שיפתח שלחן

עם השור שמעתי השור מנגן, שיאכלו אותו לכבוד שבת קודש, ואם כן בודאי הוא כשר ולא טריפה.

אכן הרב הקשיב לדברי הרה"ק ועיין שוב בדין השור, ומצא שלא הכריע כהלכה, ובאמת השור הוא כשר.

וכאמור, עיקר הביירוים על ידי שמברכים ברכת הנהנין. ובוה הבנתי עומק דברי קדשו של אא"ז צוק"ל, שאמר עד כמה יש לו לאדם לחפוז בחיים, כל זמן שיכול לברך, אבל אם מגיע למצב שאינו יכול לברך על מאכלו, יש בחינה שכבר אין תכלית לחייו.

כי כל חיי האדם הוא לברר בירוים, וכיון שעיקר הביירוים הם על ידי הברכות שמברכים, אם אינו יכול לברך, אז חסר תכלית החיים. ועל כן אמר אא"ז צוק"ל, שכדאי לחפוז בחיים, כל זמן שעדיין יכולים לברך על המאכל, ודו"ק.

אמנם מדברי הבני יששכר, למדים שיש סוג חדש של ברכה - ברכה על הנאת הנשמה, בלי תערוכות הנאת הגוף או בירור כלל - והיא ברכת הריח.

ונרחיב הדיבור בענין הבירור שעל ידי אכילה. דהנה, איתא בספה"ק תורה אור מהרה"ק בעל התניא צוק"ל (נח), שבאמת שורש הבהמה הוא גבוה מהאדם, ואיך יכול אדם לאכול בשר שור, אלא על ידי שהאדם מברך, הרי הוא מרומם עצמו למעלה מהשור, ומברר אותו.

ועל דרך זה יש עובדא מאחד מגדולי חסידי סלאנים בארץ ישראל, הרה"ק ר' אהרן מוויטעבסק צוק"ל, שפעם בערב שבת קודש עבר טבח עם שור דרך ביתו של הרה"ק כשהוא מוליכו לבית השחיטה. לאחר זמן ראה שהבטח חוזר מהשחיטה בידים ריקניות. שאל הרה"ק את הטבח פשו דבר, והשיב הטבח מתוך צער, שנטרף השור.

אמר שילך להרב שטרף השור, ויאמר לו שיעיין שוב בדינו. הרב עשה כן, אבל עדיין לא מצא היתר. אז הלך בעצמו אל הרה"ק ר' אהרן, ושאל אותו מדוע הוא חולק על פסקיו, ומדוע הוא דוחפו להתיר שור שנראה לו ברור שהוא טריפה.

השיב הרה"ק ר' אהרן, כשעבר הטבח

שהוא נוסף על הי"ב, ולשמע און שמעתי, שגזירת המן היתה על חודש אדר שני, וכן נמצא בספרי הקדמונים (עי' ירושלמי מגילה פ"א ה"ה).

ונראה לי בזה, דהנה המן הרשע היה מכשף גדול וכו', והנה השי"ת הפיר עצתו במה שפעל ועשה שנפל לו הפור על חדש אדר שני שאין בו מזל, ואין שולט בו כישוף, וגם כן נזכר למעלה בגבהי מרומים שאין מזל לישראל כי הם למעלה מן המזלות (שבת קנ"ו). וכו', עכ"ל"ק.

כי ענין כוכבים ומזלות, הוא הנהגת הטבע, ובני ישראל הם למעלה מן הטבע, כי בני ישראל מבינים שגם הטבע הוא הכל בהשגחה עליונה, ואין דבר שבעולם שאינו בהשגחה עליונה.

כדי להגיע אל המכוון, נקדים לדבר קצת אודות איוב. הנה, איוב היה אדם גדול, ואמרו חז"ל (עי' ש"ך על התורה, במדבר כ"ח כ"ו) שהקב"ה מסר איוב להשטן בשעת מתן תורה, כדי להעסיק אותו, שלא יקטרע על מתן תורה.

ואיתא בגמרא (ב"ב טז). שלחד מאן דאמר

והנה, איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ז) שאותיות מנצפ"ך הן אותיות של גאולה. ועוד איתא בספה"ק בני יששכר (מאמרי כסלו וטבת, מאמר ד') שהמן הרשע רצה לאחו באותיות מ"ן של מנצפ"ך שבשמו, אבל לא עלתה לו, והיה לו מפלה.

והדברים יבוארו על פי מה דאיתא בכתבי האריז"ל (פע"ח שער הברכות פ"ה) וזל"ק, וב' נקבי החוטם הם ב' אותיות ראשונות דמנצפ"ך, שהם ס' שתומה ונ' כזה, ומ' שתומה מימין, ונו"ן הפוכה משמאל, בנקב הב', עכ"ל"ק.

וכאמור, חודש אדר כנגד חוטם, היה לו להמן הרשע מפלה, ולא הצליח שיהיה לו אחיזה באותיות מ"ן של מנצפ"ך, ודו"ק היטב.

עוד כתב הבני יששכר במאמרי אדר שם וזל"ק, אין הכשפים שולטים במי שנולד באדר שני (רבינו אפרים על התורה, הביאו הרב הגדול החיד"א בספר דבש לפי, מערכת כ' אות ט"ז), ונ"ל להיות שהכשפים נעשים על פי סדרי המזלות, בשעה פלונית וביום פלוני ובמעשים משונים, והחדש הזה אין לו מזל כיון

משה רבינו כתב ספר איוב. ואיוב זכה לברכה מרובה כמבואר בפסוקים גודל העשירות שהיה לו מן השמים.

והנה, משה ברך את בני ישראל לפני מותו, ומשה רבינו נסתלק בו' אדר, אם כן יש לומר שברכם בחודש אדר, ובדרך אפשר יש לומר שמשה ברך אותם על ידי כח הברכה שהיה לו לאיוב.

והברכים יתבארו יותר על פי דברים נפלאים דאיתא בספר קרניים (מאמר י"ג) וז"ל, ויש לך לדעת הברכה מאיזה מקום קיבל איוב אותה הברכה, מסוד הזוהר בסוד מאתיים ושמונה עשר אורות קדישין מאירין לסוד הגן בסוד גן נעול אחותי כלה (שיה"ש ב' י"ד), כלה העליונה בעליון שבעליון, בסוד ארבעה מאות ושמונים נימין כמספרו, המבטלים החיה רעה, כי שווים המה ובש"פ ניצוצות, עכל"ק.

ובפירוש דן ידין על ספר קרניים, מבאר ענין הש"פ ניצוצין, כי שם הוי"ה הוא סוד עץ החיים, ושם אדנ"י הוא סוד עץ הדעת טוב ורע, וכשתכה הוי"ה באדנ"י כזה, י' פעמים א', ה' פעמים ד' ו'

פעמים נ' ה' פעמים י', בסך הכל יעלה למספר ש"פ, שאלו הן הש"פ ניצוצות.

והמעם ששם הוי"ה הוא בסוד עץ חיים, כי שם הוי"ה הוא לגמרי למעלה מן הפגם ואינו צריך לבידור. ושם אדנ"י הוא בבחינת עץ הדעת טוב ורע, דינא דמלכותא דינא. והגם דאיתא בכתבי האריז"ל (ספר הליקוטים, בשלח) ששם אדנ"י מתחלק לשני חלקים, א"י ד"ן, א"י הן אותיות של חסד, וד"ן הן אותיות של דין, אמנם באופן כללי, שם אדנ"י הוא שם של דין שצריך בידור.

עוד כתב שם בפירוש דן ידין, שזהו סוד הפסוק (רות ב' י"ב) ישלם ה' פעלך, היינו ישל"ם בגימטריא ש"פ.

וכאמור יש רי"ח אורות המבררים ש"פ ניצוצות. והוא סוד הפסוק (דניאל י"ב ג') והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, זוה"ר בגימטריא רי"ח, רקי"ע בגימטריא ש"פ [ויש לומר שעל כן מובא פסוק זה בתחלת הקדמת תיקוני זוהר הק', כדי שהתיקוני זוהר הק' יתחיל מפסוק שהוא בסוד עץ החיים, חוש הריח שלא נפגם בחטא עץ הדעת טוב ורע].

וממשיך הדין ידין, שזוהו גם סוד ערפל שמשוה נכנס להערפל בהר סיני בשעת מתן תורה, ערפ"ל בגימטריא ש"פ. וזהו סוד (מלכים-א' ה' ב') והאלקים אמר לשכון בערפל. וכן (שמות כ' י"ח) ומשה נגש אל הערפל, ערפ"ל בגימטריא ש"פ, הערפ"ל בגימטריא שפ"ה בגימטריא שכינ"ה.

ואיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"א) שמשוה רבינו לא רצה ליגש אל הערפל, אלא נגש בעל כרחו, על ידי שהגישוהו מיכאל וגבריאל. ועל פי זה מרמז הדין ידין, נג"ש בגימטריא מיכאל גבריאל, שעל ידם נגש אל הערפל. ונמצא ששלש אלה הערפ"ל, שכינ"ה שפ"ה, כולם בגימטריא שפ"ה. והדברים נפלאים מאד.

עוד דברים נפלאים מצאתי בפירוש החדש קרן המאיר על קרניים, שכתב דידוע שסוכה בגימטריא צ"א כמספר הוי"ה אדנ"י. ויש לומר שסכך הסוכה כנגד שם הוי"ה שהוא בבחינת עץ החיים, וכמו שכתב רש"י (סוכה ב. ד"ה וסוכה), שנקראת סוכה על שם הסכך. ודופני הסוכה הם כנגד שם אדנ"י.

וכתב הרמב"ם (הלכות סוכה פ"ו הט"ו) עצי

סוכה אסורין כל שמונת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך, הרי לדעתי יש קדושה גם לעצי הדפנות. ואם כן נמצא שיש קדושה הן להסכך שכנגד שם הוי"ה בבחינת עץ החיים כנ"ל, והן להדפנות, שכנגד שם אדנ"י בבחינת עץ הדעת טוב ורע. נמצא שבמצות סוכה יש תיקון חטא עץ הדעת טוב ורע, ויחוד עץ הדעת ועץ החיים, עכת"ד.

נחזור לעניננו, שכתבנו שמשוה רבינו בירך ישראל בחודש אדר בכחו של איוב. והדברים מאירים ומזהירים על פי דברי הקרניים הנ"ל, שכח הברכה של איוב הוא מרי"ח אורות קדישין, שהם מבררים הש"פ ניצוצין שצריכים בירור.

כי ביארנו שסוד חודש אדר, היא סוד חוש הריח וכנ"ל, ולדרכנו היינו רי"ח ניצוצין קדישין, ושפיר יש לומר שבירך משה את בני ישראל בחודש אדר בכח ברכתיו של איוב.

והנה, צירוף שם הוי"ה ששולט בחודש אדר הוא ההי"ו. ויש לומר הטעם שמתחיל בשתי ההי"ן, כי ה' עילאה מרמז על עץ ה'חיים, וה' תתאה, על עץ

ה'דעת טוב ורע. שעל ידי ריח ניצוצין קדישין מבררים גם עץ הדעת טוב ורע

אמנם אם נגרס ברש"י, שישים סנהדרין אצל המקדש. הנה, בבית המקדש היה בית קודש הקדשים, והארון, אשר מקום הארון אינו מן המדה, והוא למעלה מן המדידה והגבלה, בחינת עץ החיים, וגם שם היה ריח הקטורת. ואם כן, נמצא דקאי על עולם הבינה בחינת עץ החיים.

ובכן שתי גירסאות ברש"י הן שתי הבחינות, הגירסא שישים סנהדרין אצל 'המזבח' היינו בירור על ידי אכילה ושאר הנאות גשמיות. והגירסא שישים סנהדרין אצל ה'מקדש' הוא בחינת חוש הריח שלא נפגמה, כמרומו בבית קודש הקדשים, ודו"ק היטב.

וימלא ה' כל משאלותינו לטובה, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל ובא לציון גואל במהרה בימינו, אמן.

ועל פי הקדמות אלו, נבוא לבאר מקרא קודש, ואלה המשפטים, המשפטי"ם אותיות ש"פ המטי"ם, ש"פ היינו ש"פ ניצוצין שצריכים בירור, המטי"ם בגימטריא ק"ד, ועל זה כתב רש"י ואלה מוסיף על הראשונים, היינו שתוסיף עוד פעם ק"ד, ביחד הם בגימטריא ר"ח, כשתוסיף עליהם איש יהודי, המרומו באות י' יש כאן רי"ח, שרי"ח אורות מבררים הש"פ ניצוצות, אשר ענין זה שייך במיוחד בחודש אדר שכנגד חוש הריח.

ובזה יש לפרש הגירסא ברש"י, שתהא סנהדרין אצל המזבח, כי במזבח היו מקריבים קרבנות מן הבהמה שהיו צריכים בירור עד שעלו אשה רי"ח ניוחח לה', והרי זה בבחינת מלכות בבחינת עץ הדעת

קידושא רבא

כשהוא מחצה על מחצה, כיון שחסר הראשון יכרעו הזכויות.

ועיין במסכת ראש השנה דף י"ז ע"א, ברבינו חננאל בדיבור המתחיל מעביר ראשון וכו', ואמר רבא ועון עצמו אינו נמחק, דאי איכא רובה עונות מחשב בהדייהו

ומעתה לפי זה, אם האדם צדיק שרובו זכיות, או אפילו בינוני, הרי עונותיו המזונחים בכף מאזונים מזונחים כסדרן, רק שהראשון נחסר לגמרי, ולא עלה בכף, והתחילו להניח בכף מעון שני והלאה על סדר, שני ועליו השלישי וכו' [אשר זהו מצד עבירה גוררת עבירה].

ואם הם נשארם כסדר, ודאי אינו מהני שרובם עונות, שאם היה מהני דרובא עונות, אם כן היו לבסוף מניחים גם עון הראשון להכף, והיה הראשון מזונח על האחרון, והוא בהיפוך הסדר, מה שאין כן כשנשארו כסדר, מכלל שלא ניתוסף הראשון, ואם כן בודאי הם למחול, וזה הפירוש סדורים למחול, אלו הם דברי זקן זקיני הגאון זצ"ל, ושפתים ישק, עכל"ק.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. פירש"י אשר תשים

לפניהם, אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. ובתרגום אונקלוס, ואלין דיניא די תסדר קדמיהון.

ונ"ל בעז"ה על הקדמה שהיה רגיל על לשונו של אא"ז צוק"ל, והוא מביאו בספה"ק צמח דוד (ראה) וזל"ק, דברי הגאון זצ"ל בספרו צל"ח ברכות דף נ"ז (עמוד א') וז"ל, עונותיו מחולין וכו', מאי סדורין, למחול.

שמעתי מזקני אבי אמי הגאון החסיד מורנו הרב ר' אלעזר זצ"ל, שאמר בשם זקיני הגאון מאיר עיני הגולה מורנו הרב ר' העשיל זצלה"ה פירוש הדבר, דכשהם סדורים ודאי הם למחול, כי מעביר ראשון, דרכו של הקב"ה, שעון הראשון הבא לתת בכף מאזנים, הקב"ה מעבירו ושומטו ואין מניחו בכף מאזנים, וממילא

ועל פי זה יש לפרש הפסוק (קהלת ד' כ') כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כי לפי דברי קדשו גם מי שיצא בצדק דינו, שיש לו רוב מצות, עדיין יכול להיות שיש אותה העבירה שאין הקב"ה מניח על כף המאזנים, ואינו נידון עליו.

ועל זה העון נאמר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כלומר שעליו לשוב בתשובה גם על אותו החטא, הגם שלא הושם בכף המאזנים.

והנה, במעשה דפורים נזכרו בחז"ל (מגילה יב.) שני חטאים שחטאו בני אותו דור, שנהנו מסעודתו של אחשוורוש, וגם שהשתחוו לצלם, ועיי"ש בגמרא הטעם שמוכרחים לומר שהיו שני חטאים.

אך לדרכנו יש לומר שאילו היה רק עון אחד, אז היה מתקיים בו מעביר ראשון ראשון, ולא היו נידונים עליו כלל, אבל כיון שעברו שני עונות, על כן הוצרך מרדכי הצדיק לעסוק עמהם בתשובה, כי לתקן העון השני שלא הועבר.

ונמצא שבאופן שהעונות הם סדורים, יש

מחילת עונות, אבל אם אינם סדורים, הקב"ה מניח שוב העון הראשון על כף מאזנים, אז נמצא שהכף הוכרע לחוב.

ובזה יש לרמוז בדברי התרגום, ואילין דיניא, כשיש מדת הדין, העצה לכך הוא שצריכים דתסדר קדמיהון, לעשות תשובה כדי שישארו רק מיעוט עונות, ואז יהיו העונות בסדר, ולא היפוך הסדר, ובכך יהיה מחילת עונות, והבן.

ומכל זה למדים הנחיצות של סדר, ואא"ז בהקדמה להגדה לבנת הספיר, מביא הרמזו סד"ר ראשי תיבות ס'וד ד'רוש ר'מזו. אבל מדברינו למדנו, דכשיש סדר, אז יש כפרת עונות.

וגם כששבים בתשובה, צריכים לשוב עם סדר, כמו שאומרים אשמנו בגדנו גזלנו דברנו דופי וכו' בסדר של א' ב'.

וכן צריך כל אדם לחיות עם סדר, שאם אין לו סדר, ימצא עצמו מטורף מכל הצדדים, מחמת חוסר בסדר.

והנה מגיע חודש חדש, והשי"ת יעזור, שנושע בבני חיי מזוני רויחי ושפע

ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא, וננצל ב', שהם באופן של סדר. וימלא ה' כל מהגויים האורבים על בני ישראל להרע משאלותינו לטובה, ובא לציון גואל להם, וכן מהיצר הרע, בכח אותיות הא' במהרה בימינו, אמן.

סעודה שלישית

גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה וכו'.

ויש להעיר, מדוע דוקא במצות מגילה יש זמנים מחולקים לקיום מצות היום של מקרא מגילה, דבר שלא מצינו בשאר מצות או מועדים. דרך משל, במצות פסח, לא מצינו שאנשי מקום אחד יהיו מחוייבים לאכול מצה מרור וחרוסת בליל ראשון של פסח, ואנשי מקום אחר יהיו מחוייבים לאכול מצה ומרור ביום אחרון של פסח.

עוד איתא במשנה (מגילה ו: קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר שני, אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים.

ומדוע דוקא בחודש אדר ובנס פורים יש שייך שני חדשי אדר, ויש חילוק ביניהם שקוראים מגילה רק באדר שני.

ובפרט לפי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה) שימי פורים לא יתבטלו לעולם, אם כן לעתיד לבוא יהיה אדר ראשון ואדר

ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים

ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה. פירש"י את כל דברי ה', מצות פרישה והגבלה.

ויש להעיר במה שכתב רש"י ש'כל דברי ה'" היינו פרישה והגבלה, הלא היו הרבה דברים שהיה משה רבינו צריך לומר לבני ישראל, ואיך אפשר להגדיר ש'כל דברי ה'" היינו מצות פרישה והגבלה.

והנה, היום הוא ראש חודש אדר ראשון. ונודע מה דאיתא בספ"ק בני יששכר (מאמרי אדר, מאמר ד') שחודש אדר שני הוא לגמרי למעלה מן המזל ולמעלה מן הטבע. ויש להתבונן, מה תועלת יש מזה שיש שני חדשי אדר, חוץ מזה שעל ידי זה משוים שנת החמה לשנת הלבנה.

והנה, איתא במשנה (מגילה ב.) מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר, כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות

שני ותהיה מגילה נקראת באדר שני.

ונ"ל בעז"ה על פי מה דאיתא בספר אבני נזר על התורה (בפרשתינו, בשם שם משמואל בשלח תרע"ד) וזל"ק, מה שהגיד כ"ק אבי אדומו"ר וצללה"ה בהא דאמרו ז"ל (שבת י"ד:) בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה אם חכם בני ישמח לבי גם אני, כי שלמה המלך ע"ה שאל חכמה לעשות משפט, אף שהחכמה נצרכת לכל דבר שבעולם, ביותר הוא בעניני המשפט, כי בין איסור להיתר, טהור לטמא, כשר לפסול, ההפרש גדול, שזה מצד הקדושה וזה מצד החיצוניות, ונקל לעמוד עליו מלעמוד על ממון אם הוא שייך לזה או לזה, ששניהם ישראלים ושניהם מצד הקדושה, עכל"ק.

היינו שלהבחין בין בהמה טהורה לבהמה טריפה, הוא דבר הקל להבחין, כי זהו מסטרא דקדושה וזה מסטרא דטומאה, וקל להבין החילוק ביניהם. אבל להבחין בין שני דברים, ששניהם מותרים, זה דבר שיותר קשה להבחין החילוק שביניהם.

כי גם במילי דהיתירא, יש דברים

ששייכים לאדם אחד ודברים ששייכים לאדם אחר. וזהו כל ענין דיני תורה בדיני ממונות. כי בממון אין מושג של ממון שהוא בעצם כשר או טריפה, מותר או אסור, או אפילו ממנונו של יהודי או גוי.

אלא יש ממון של יהודי, שהוא בעם כשר, אלא צריכים להבחין לאיזה יהודי שייך הממון הזה, ועל זה צריכין שיקול הדעת מיוחדת, כי קל יותר לענות על שאלה של איסור והיתר, מלפתוח שלחן ערוך חושן משפט, ולהכריע בין שני בני אדם, ששניהם יהודים כשרים.

דרך משל, יש ראובן ושמעון, ועסקו במקח וממכר, ומכרו וקנו, ועכשיו יש שאלה למי שייך הממון, לזה צריכים דין תורה ובירור, אשר הבירור הזה הוא יותר קשה מהבירור של איסור והיתר טמא טהור פסול כשר.

ומו"ח זצ"ל, היה עוסק רבות בדיני תורה בעיני חושן משפט, להכריע הכרעות קשות כאלה. ועודני זוכר הכרך של שלחן ערוך חושן משפט של מו"ח זצ"ל בהמשרד שלו, אשר ממש כל דף בהשלחן ערוך היה בלוי מרוב שימוש.

לקיים הצוואה של הסמיכת חכמים.

אך הגאון ר' עקיבא איגר איש חלש, והיה מסגף עצמו במידי דאכילה, שהיה בולע האוכל מבלי ללעסו, כדי שלא יהנה מטעם המאכל, ומחמת הנהגה זאת, סבל מאד על מעיו.

ופעם הביאו לפניו דין תורה, בעצם ימי החורף, כששלג הרבה כיסה את פני הארץ, והקור שלטה בחוץ באופן נורא, והרגיש הג"ר עקיבא איגר, אין בכחו ללכת לה'בית דין שטיבל', ובכך ערך הדין תורה בביתו, שני הבעלי דיני הציעו לפניו טענותיהם, זה טען כך וזה טען כך, ועל פי טענותיהם פסק הדין.

ויהי בלילה, והתחיל לבו של רבי עקיבא איגר לנוקפו, שהרי סוף כל סוף עבר על צוואת האי סבא קדישא הרה"ק ר' נפתלי כ"ץ.

ויהי בבוקר, החליט לערוך הדין תורה שנית בה'בית דין שטיבל'. ונשתנו הטענות לגמרי, ויצא פסק דין אחר לגמרי, כי בחדר ההוא לא היה שייך לומר שקר.

ופעם שאלתי מו"ח שאלה, אם שדכן אחד התחיל בשידוך, ושדכן שני גמר השידוך, למי מגיע דמי שדכנות. מו"ח לא שהה אפילו רגע, אלא תיכף פתח החושן משפט, והראה לי בפתחי תשובה (סי' קפ"ה ס"ק ג') ההכרעה למעשה בזה, והכל שריר וקיים.

וכשהיו באים למו"ח עם דין תורה, לא היה סומך על מה שפסק מכבר, אלא היה מתחיל מחדש ללמד את הסוגיות והשלחן ערוך כדי להגיע להכרעה.

הרי הבירור של דיני ממונות בשני יהודים כשרים, הוא יותר קשה מהבירור של איסור מהיתר.

ומענין זה סיפר אא"ז זצוק"ל, שאא"ז הרה"ק ר' נפתלי כ"ץ זצוק"ל בעל ספה"ק סמיכת חכמים, היה רב בעיר פוזנא. ולפני שנסתלק, הגיח צוואה, שכל הדיני תורה שיערכו בעיר, יהיו נערכים בה'בית דין שטיבל' שלו.

הרבה שנים אחר כך, עלה הגה"ק ר' עקיבא איגר זצוק"ל לכהן ברבנות פוזנא, ומובן שגם הוא נזהר במשנת הזהירות

בכור, ומותר לכל ישראל. ובכל הציורים הללו, שני השוורים הם של היתר, ואפילו הכי נשתנו דיניהם.], לזה צריכין חכמה יתירה וניתנה לשלמה המלך ע"ה.

ועל כן גזר על עירובין שהם נמי בדומה לו, שבין רשות היחיד שהוא עולם היחוד, לבין רשות הרבים, עלמא דפרודא, ההפרש גדול ואסור להוציא מזה לזה, ושלמה גזר אף מרשות היחיד של זה לרשות היחיד של זה, אף ששניהם רשות היחיד, שלרגלי עומק חכמתו מצא הפרש גדול ביניהם, ודומה לרשות היחיד ורשות הרבים, עכל"ק.

ובאמת ענין עירובין הוא ענין נפלא מאד, כי זה שאסור להוציא מרשות היחיד ולרשות הרבים מובן, כיון שרשות הרבים שייך לסטרא אחרא, ורשות היחיד שייך לסטרא דקדושה. אבל מדוע יהא אור להוציא מרשות היחיד של אדם אחד לרשות היחיד של חברו.

אבל שלמה המלך תיקן בחכמתו, שגם מרשות היחיד זה לרשות היחיד אחד אסור להוציא בלי עירוב, ועל זה צריכים לחכמה נפלאה, להבדיל בין טהור לטהור.

אחר הדין תורה התחיל רבי עקיבא איגר לחפש בחדר, אולי יש איזה סגולה או קמיע שהניח הסמיכת בחדר, שמחמתו אי אפשר לשקר.

ואכן בדק עד שמצא קמיע של קלף כרוך סביב המזוזה, ועליו היה לא היה כתוב שום שם, כי אם שמו של הרה"ק ר' נפתלי כ"ץ ומחמת זה לא היה שייך לשקר בחדר ההוא. כי על ידי שהיה כרוך שמו של הרה"ק ר' נפתלי כ"ץ סביב המזוזה, כל מי שנידון שם היה אומר רק האמת.

ומבאר האבני נזר, שהתקנות של

עירובין ונטילת ידים, הם גם כן על דרך זה, להבחין ולחלק בין היתר להיתר, ולא בין היתר לאיסור וזל"ק, אלא שזה שייך דוקא לזה כאמרם ז"ל (ביצה ל"ז). הבהמה והכלים כרגלי הבעלים, ובהמתו של כהן אוכלת בתרומה.

[היינו שיש שני שוורים, אחד מהם שייך לישראל ואסור בתרומה ואחד מהם שייך לכהן ומותר לו לאכול בתרומה. וכן יש ששני שוורים, אחד מהם הוא בכור ומותר רק להכהן ומשפחתו לאוכלו, והשני אינו

התורה כולה, וכן אמרו ז"ל (ב"ב קעה:)
הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות.

והענין כי להכיר ולברר בין היתר
לאיסור, בין טהור לטמא ובין כשר
לפסול, באשר שזה מצד הרע וזה מצד
הטוב, ומשתנים במהותם, אין כל כך
רבותא כמו להכיר בממון שהוא היתר
לבד אלא אם שייך לזה או לזה.

ומכל מקום מבואר במדרש (דב"ר ה' ב')
שנמלה אחת שהפילה חטה, והיו
הנמלים באין ומריחין בה ולא נטלוה
מפני שהרגישו שאינה שייכת להם.
ומוכח שממונו של איש שייך דוקא אליו
ולא אל זולתו, ועל כן בהמת כהן אוכלת
בתרומה ושביבת בהמתו, ובהמה וכלים
כרגלי הבעלים [ויש בהמה ששייך לבעל
הבית זה, ובכך מותר ללכת עד כאן, ויש
בהמה ששייך לבעל הבית אחר, ולכן
מותר להבהמה ללכת רק לכאן], ע"כ
במשפט לברר אם שייך לזה או לזה צריך
ליתרון חכמה, עכל"ק.

וינצא לנו מדברי קדשו של האבני
נזר בשני קטעים הנ"ל,
שבנוסף למה שמבואר בתורה לאיסור

ועל כן מסכת עירובין היא מהמסכתות
הקשות בש"ס, והיא מלאה חידושים
נפלאים. כיצד לעשות עירוב, צורת
הפתח, לחי וקורה וכו', איפה צריכים
לקבוע הלחי ואיפה צריכים לקבוע
הקורה, ובאיזה ציורים לא תספיק לחי או
קורה, אלא צריכים צורת הפתח או פסים.
הכל חידושים נפלאים ומיוחדים שחידש
שלמה המלך בחכמתו להבדיל בין טהור
לטהור. ועל זה יצאה בת קול ואמרה, בני
אם חכם לבך ישמח לבי גם אני.

וממשך האבני נזר וזל"ק וכן נטילת ידים,
אף שהאדם טהור, מכל מקום ידים באשר
יש להן התפשטות ביותר אינן בסוג אחד
עם טהרת הקודש וצריכין נטילה
לקדשים, והכל מטעם אחד, עכל"ק.

עוד מביא באבני נזר (בשם שם משמואל
ויקרא תרע"ה) בענין בירור היתה מהיתר
שיש בדיני ממונות וזל"ק, מה שהגיד
כ"ק אבי אדומו"ר וצללה"ה בהא
דשלמה המלך שאל מהשי"ת ליתן לו
חכמה לעשות משפט, וכן כתיב (מלכים-
א', ג' כ"ח) כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו
לעשות משפט, משמע שלעשות
משפט צריכין חכמה יתירה מבכל

היה סגור ומסוגר בביתו, ולא היה יכול לשית עצות בנפשו.

וכן נטילת ידים הוא תקנה שבא להבחין בין טהור לטהור. ועל כן איתא בגמרא (עירובין כא:) שרבי יהושע הביא מים לרבי עקיבא בבית האסורים ליטול ידיו, וכששפכו הרומיים המים, סירב רבי עקיבא לאכול, עד שיביאו לו מים ליטול ידיו, ואמר, מה אעשה שחייבים עליהן מיתה, מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חברי. וקיים מעולם לא עברתי על דברי חברי (ע"י שבת קיח:) וכמו שאמר מעולם לא עברתי על דברי חברי.

ורבי עקיבא היה לו מסירות נפש על מצות נטילת ידים, כיון שהוא תקנת חכמים, בגדר הבחנה בין היתר להיתר, אשר לפעמים נראה כתרתי דסתר, ששניהם היתר ומדוע יהיה זה אסור וזה מותר. וזהו הברור הדק שתיקן שלמה המלך.

ועל כן היו צדיקים בכל הדורות שקדקדקו מאד בנטילת ידים. ואא"ז צוק"ל היה מדקדק מאד על מצוה זאת.

ולהיתר, שדבר איסור או טמא שייך לסטרא אחרא, ודבר היתר שייך לסטרא דקדושה, יש חילוק נוסף והוא חילוק דק בין היתר להיתר, אשר על זה סובבים הרבה תקנות משה רבינו ותקנת אנשי כנסת הגדולה, ומילי דרבנן.

ועל זה תיקן שלמה המלך עירובין ונטילת ידים, ויצאה בת קול ואמרה, בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. וחידש לחלק בין רשות היחיד ורשות היחיד, מבית לחצר וכו'.

וברוך ה' בכל השנים לא חסרנו במחנה הקיץ, לערב על קופסא של מצה בעד יושבי המחנה קיץ שלנו בהרים וגבעות, ועשינו זיכוי וקנין וברכנו והנחנו הקופסא של מצה למעלה בארון הספרים שלי בחדר הספרים.

ומעתה, אם יש מי שהוא שנשרף הטשאלינט שלו, יכול יגיע לבית שכנו ויאמר לו נשרף הטשאלינט שלו, ויאמר לו השכן אין לדאוג, כי יכול לתת לו טשאלינט, כיון שיש עירוב, הרי מעתה יוכל לטלטל הטשאלינט מחצר לחצר ומבית לבית. אבל אם לא היה עירוב,

משינאווא התואר 'קדוש', הרה"ק מיחה שאיך אפשר לכותו קדוש.

אבל אחר כך התבונן ואמר, הלא אמרו חז"ל (ברכות נג:) והתקדשם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים, ובמצות נטילת ידים הוא מדקדק מאד, ובכן נתיישרה דעתו, ששייך לכתוב עליו תואר הרב הקדוש, שהרי התורה כינה מצות נטילת ידים בתואר קדושה.

ועל פי דרש הנ"ל, כתב בספר יראים (סי' כ"א) שמים אחרונים הם חיוב מדאורייתא. ויש מפרשים כן דעת הראב"ד (בהשגות, הלכות ברכות פ"ו ה"ב), גם מים אחרונים הם חיוב דאורייתא, מצד פסוק זה. ואכן אא"ז זצוק"ל היה מדקדק מאד על מים אחרונים, שהיה מקפיד ליטול מכלי שיש בו רביעית, הגם שלא היה נוטל כל היד כי אם האצבעות, אבל היה מקפיד ליטול מרביעית.

הרי הזהירות המיוחדת בשתי מצות הללו, נטילת ידים ועירובין, כין שהם בגדר הבחנה בין טהור לטהור, אשר לזה צריכים חכמה יתירה - חכמת שלמה.

ומנהג העולם ליטול כל יד שתי פעמים, אבל מנהגינו שלאחר נטילת יד ימין שני פעמים ויד שמאל שני פעמים, מוסיפים עוד נטילה על יד ימין ועל יד שמאל.

והנהגה לדעת הרשב"א (תשובות, ח"ג סי' ר"ט), כיון שנוטלים לידיים עד סוף האצבעות ובוזה יוצאים נטילת ידים.

וכיון שנוטלים שני פעמים, כבר אי אפשר שיטמאו המים, כי המים השניים רוחצים המים הראשונים. אחר כך נעשה המנהג ליטול כל הידים.

ווא"ז היה זהיר מאד ש לא יעברו מים אל הקנה. והגם שעל פי הלכה אין ספק, שלאחר שנטל ידיו כל כך הרבה פעמים, גם אם היה נשפך מים הרבה למעלה בהקנה, לא היה שאלה על הנטילה.

ובררך כלל באמת לא עברו המים לגנוע בהקנה, אבל אותם הפעמים שקרה, היה מנגב ידיו לגמרי, והיה נוטל ידיו שנית.

וגם הרה"ק משינאווא זצוק"ל היה מדקדק מאד במצות נטילת ידים. ומסופר שפעם כתבו על הרה"ק

בעל אבני נזר, ששורש נשמת משה רבינו היא מהפסוקים של פרה אדומה, כי רק משה רבינו היה יודע טעם פרה. ולדרכנו הכוונה בזה, שמשה רבינו היה השורש של כל הבחנה בין טהור לטהור, במילי דאורייתא ובמילי דרבנן, והבן.

על פי הקדמות אלו, ניישב בעו"ה מה שדקדקנו בפתח דברינו, מדוע דוקא ביום טוב של פורים, יש חילוק כזאת שמגילה נקראת ב"א י"ב י"ג י"ד וט"ו, מה שלא מצינו בשאר מועדים, שבדרך כלל כל ישראל מחוייבים לעשות מצות הרגל בזמן אחד.

דהנה, בתוך דברי האבני נזר כתב וזל"ק, שנמלה אחת שהפילה חטה, והיו הנמלים באין ומריחין בה ולא נטלוה מפני שהרגישו שאינה שייכת להם. ומוכח שממונו של איש שייך דוקא אליו ולא אל זולתו, עכל"ק. הרי מהנמלה יש הוכחה על ענין זה של הבחנה בין טהור לטהור, שהוא היסוד והבסיס של כל משפטי התורה בידיני ממונות.

והכי איתא התם במדרש (דבר' ה' ב') מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת,

ואפשר לומר שמצינו גם במילי דאורייתא הבחנה בין טהור לטהור בהבחנה דקה עוד יותר מנטילת ידים ועירובין, והיא מצות פרה אדומה.

כי יכולים להיות שתי פרות השוים בקומה ובמראה שתיהן תמימים בלי מום, ולא עלה עליהן עול, ושניהם אדומות לגמרי, ובפרה אחת יש שער שחור אחד, ובפרה השנייה יש שתי שערות שחורות. הרי אותה פרה שיש בה שער שחור אחת כשרה לפרה האדומה והפרה אשר יש בה שתי שערות שחורות פסולה לפרה אדומה (פרה פ"ב מ"ה). ועל כן היה פרה אדומה כשרה שוה כל חללא דעלמא, כמבואר בעובדא דדמא בן נתינה (קידושין לא.).

הרי הגם ששתי הפרות הן טהורות לגמרי, כשרות לאכילה וכן להקריב מהן לקרבן, ובדאי ששתיהן שייכות לסטרא דקדושה. אפילו הכי רק הפרה שיש בה רק שערה אחת כשרה לעבודת פרה אדומה, לטהר טמאים ולטמא טהורים. וזהו הבחנה דקה ביותר בין טהור לטהור.

ויש לומר, שעל כן מובא בשם הרה"ק

מאד, ששניהם היתר, רק כל אחד כפי מצבו יש לו לקרוא מגילה ביום ששייך לו. וכח הבחנה זאת היא בחוש הריח כנ"ל.

וכן מובן מדוע דוקא בחודש אדר יש אדר ראשון ואדר שני, והמגילה נקראת רק באדר שני. כי גם זה בחינת הבחנה בין טהור לטהור - הבחנה בין אדר לאדר.

וכיון שמשיח עתיד לשפוט את ישראל בכח חוש הריח, על כן לעתיד לבוא ימי הפורים האלו לא יתבטלו, כיון שפורים כנגד חוש הריח, וחוש הריח הוא כח המשפט בין טהור לטהור שייך דוקא לעתיד לבוא.

עוד ביארנו בליל שבת קודש, שמשה רבינו בירך את בני ישראל בחודש אדר, בכח רי"ח אורות קדושים. כי משה רבינו שורשו מפרשת פרה אדומה, ומשה רבינו הוא שיועד טעם פרה, היינו שהוא יודע ומבין סוד ההבחנה בין טהור לטהור גם בפרה אדומה, שהוא תכלית ההבחנה בין טהור לטהור.

וכאמור, כח ההבחנה זאת היא בכח חוש הריח, כמו שמצינו בנמלים, ושפיר בירך

והיו כולם באות ומריחות בה, ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה, באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה, ראה חכמה שיש בה, וכל השבח הזה שיש בה, שלא למדה מבריה ולא שופט ולא שוטר יש לה וכו', אתם שמניתי לכם שופטים ושוטרים על אחת כמה וכמה שתשמעו להן וכו'.

ומדברי המדרש למדנו שזה ההבחנה בין טהור לטהור שמבחינ הנמלה, הוא בכח חוש הריח. ובלייל שבת קודש ביארנו, שחודש אדר כנגד חוש הריח, ושמשח עתיד לדון את ישראל בכח חוש הריח.

ומעתה כמה נפלאו דברי חז"ל, שדוקא בחודש אדר, יש מצות מקרא מגילה שנקראת בי"ב י"ג י"ד ט"ו. והיינו הבחנה דקה בין טהור לטהור, שכל בני ישראל הכשרים והקדושים מחוייבים במקרא מגילה, ואפילו הכי יש שמחוייב לקרותה בי"א, ויש שמחוייב לקרותה בי"ב, ויש שמחוייב לקרותה בי"ג, ויש שמחוייב לקרותה בי"ד, ויש שמחוייב לקרותה בט"ו, כי בחודש זה יש הסוד של הבחנה בין טהור לטהור.

והוא הבחנה בין טהור לטהור, באופן דק

דבר בתורה שמתנגד לטבע בני ישראל. ותירץ השפת אמת וז"ק, דלכן צוה הקב"ה קודם קבלת התורה מצות הגבלה, להגביל את ההר סביב לבל יהרסו לעלות, והיו מעלות בזה, ומטבע של ישראל לחקור כל דבר אחר שרשו ולהתבונן בכל דבר עד כמה שיכול.

ובזה שצוה להם הקב"ה מצות הגבלה ונתן תחומין לכל אחד ואחד היכן מקום עמידתן, בזה צוה להם דבר אשר הוא נגד טבען של ישראל, ואף על פי כן אמרו נעשה ונשמע וזה שבחן של ישראל, עכל"ק.

ונמצא שבשעת מתן תורה, הוצרכו בני ישראל להיות חלוקים זה מזה, וכאשר ראו משה רבינו נגש אל הערפל, כפי הטבע של בני ישראל, לא היה שייך להם לקבל הדבר הזה, אלא אם משה רבינו הוא בראש ההר, כולנו צריכים להגיע לראש ההר, וזה שקבלו מצות הגבלה היתה דבר שכנגד טבעם.

ולדרכנו בשעת מתן תורה היה הבחנה בין טהור לטהור, שמשוה רבינו עלה

משה רבינו את ישראל בחודש אדר, בכח רי"ח אורות, היינו חוש הריח, כחו וסגולתו של משה רבינו לברר ולהבחין גם בין טהור לטהור, ודו"ק היטב.

מעתה נחזור לבאר הפסוק שבו

התחלנו, דכתיב ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה. פירש"י את כל דברי ה', מצות פרישה והגבלה. והקשינו, דאיך אפשר לפרש 'כל דברי ה'' היינו מצות פרישה והגבלה.

והנה, איתא בספה"ק כלי חמדה (בשלה) בשם הרה"ק בעל שפת אמת זצוק"ל, דאיתא במדרש (פרקד"א פרק מ') שהקב"ה החזיר התורה על כל אומה ולשון, ושאל אותם אם הם רוצים לקבל התורה, ושאלו מה כתיב בה, ולכל אומה השיב הקב"ה מצוה שמתנגד לטבע אותו האומה, ועל כן אמרו לא בעינא.

ואם כן קשה, מהו הגדלות בזה שבני ישראל אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אפשר שאמרו כן משום שאין

אבל בנוסף לזה יש גם מצות הגבלה, שהיא הבחנה דקה בין טהור לטהור, שאין הכל עולים לראש ההר, אלא זה רשאי לעמוד רק כאן ולא יותר, וזה כאן ולא יותר, ובני ישראל שטבעם ללכת בכל דבר עד הסוף, סבלו הצמצום הזה, ובוה נתבררו שהם ראויים לקבל התורה.

ובוה נכללו כל הענינים שבתורה ותקנות משה ותקנות שלמה ותקנות אנשי כנסת הגדולה, ותקנות דרבנן שהם באים להבחין בין טהור לטהור.

ושפיר הוי בכלל מה פרישה והגבלה, 'כל דברי ה', כי באמת נכללו בוה כל התורה כולה, מה שצריכים להפריש בין הטמא לטהור, ומה שצריכים להפריש בין הטהור לטהור, ודו"ק היטב

והשי"ת יעזור, שנזכה להיות נזהרים בכל תקנת משה ותקנות אנשי כנסת הגדולה, ובכל הדקדוקים במילי דרבנן, שהם בבחינת הבחנה בין טהור לטהור.

ואזכיר דוגמא אחת, שנוטלים כזית או כביצה של לחם שיש בו כשיעור, ואופים אותו רק עם מי פירות בלי מים, ואחר כך

לראש ההר, והיה מקום מסויים שהיה אהרן ובניו רשאים לעמוד, מקום מסויים שהיו הזקני ישראל רשאים לעמוד, ומקום מסויים שהיו בני ישראל רשאים לעמוד, והיה זה הבחנה בין טהור לטהור, אשר הוא הבחנה יותר קשה מהבחנה בין טמא לטהור.

וכן מצינו בבית המקדש, שהיה הבחנה כזאת, שהרי כשהיה אדם מגיע לבית המקדש, היו שואלים אותו, האם היית במקוה, או תוכל ללכת עד לכאן, ואם לא היית במקוה, תוכל ללכת רק עד לכאן, אם אתה ישראל תוכל להגיע רק לעזרת ישראל, לוי יכול לעלות על הדוכן, למקום שהלויים עוסקים בשירור, וכהנים היו יכולים ליכנס לעבודה, אבל לא כל כהן היה כשר לעבודה, אלא כהן שיש לו מום ברגלו, אינו יכול לגשת אל העבודה.

ומעתה יאירו עינינו כוונת הפסוק, ויספר לעם את כל דברי ה', פירש"י את כל דברי ה', מצות פרישה והגבלה. כי פרישה מרמז למידי דאורייתא שצריכים לפרוש מהם, כי כל דבר שהוא הבחנה בין טמא לטהור, כשר ופסוק מותר ואסור, צוותה התורה לפרוש מהאסור.

כותבים עליו שהוא 'מזונות'. והיה ראוי לקחת עט ולמחוק תיבת מזונות ולכתוב עליו המוציא, כי הוא מזונות רק משום שהמאפיה שעושה אותם, צריכים להרויח מזה שמוכרים לחם 'מזונות'.

אלא יש ליטול ידיו כיון שיש בו כשיעור כזית או כביצה, ולברך עליו ברכת המזון ובזה מקיימים מצוה דאורייתא וכו'. וימלא ה' כל משאלותינו לטובה, ובא לציון גואל במהרה בימינו, אמן.

תוכן קצר

ליל שבת קודש

ד"ה ואלה, בחודש אדר מתגלה שהקב"ה שליט גם על כל פרט ופרט של הנהגת הטבע.

ד"ה מעתה, הכרה שכל הפרנסה תלויה בהקב"ה.

ד"ה והשתא, שני סוגי בירורים, בירורי אכילה ושאר הנאת גשמיות, בבחינת עץ הדעת טוב ורע. בירור שעל ידי חוש הריח, בבחינת עץ חיים.

ד"ה עוד, אין הכשפים שולטים באדר שני.

ד"ה כדי, משה רבינו בירך בני ישראל בחודש אדר בכח חוש הריח.

קידושא רבא

ד"ה ואלה, הקב"ה מעביר ראשון ראשון, וכשהעבירות מונחות על המאזנים כסדרם, זהו סימן שיש רוב זכיות - הנחיצות של סדר בעבודת ה'.

סעודה שלישית

ד"ה ויבא, קל יותר לברר בין איסור להיתר מלברר היתר מהיתר - דיני ממונות הוא בירור היתר מהיתר.

ד"ה ומבאר, חכמת שלמה בתקנת עירובין ונטילת ידים שהם בגדר בירור היתר מהיתר.

ד"ה ויוצא, זהירות צדיקים במצות עירובין ונטילת ידים - פרה אדומה היא בירור דק ביותר בין היתר להיתר - רק משה רבינו השיג טעם פרה, והבין הבחנה את על בוריה.

ד"ה על, הבחנה בין היתר להיתר בכח חוש הריח, ושייך במיוחד בחודש אדר.

ד"ה מעתה, מצות הגבלה נגד טבען של בני ישראל, והוא קבלת התורה גם על הבחנה בין היתר להיתר.

רמיזא דחכמתא

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל

וגו':

[במדבר י"ג ב']

פירש"י שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח וכו'.

ונ"ל בעז"ה שהקב"ה חפץ שתצא מפרשת המרגלים דבר טוב. דהנה, כתיב (משלי י"ב ט"ו) דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם.

והקב"ה אמר למשה שישלח לדעתו אם ירצה, מבלי ציווי של הקב"ה, כי חפצו של הקב"ה היה שבשליחות המרגלים ישמעו בני ישראל לעצתו של משה, ועל ידי זה יזכו למעלת החכמה.

ועל כן צוה שלח לך, לדעתך. של"ח ראשי תיבות שזומע לעצה חכם, היינו על ידי שבני ישראל ישלחו מרגלים על פי עצתו ודעתו של משה, יזכו למעלת החכמה.

אבל המרגלים קלקלו וקיימו רישא דקרא, דרך אויל ישר בעיניו, וגרמו בכיה מיד ולדורות.

שבת:

איתא בזוה"ק (ח"ב פח): ביומא דשבתא, כד מטא עדן דצלותא דמנחה, רעוא דרעוין אשתכח, ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה, וכל דינין מתכפיין, ומשתכח רעותא וחדו בכלא.

ויש לפרש כפל הלשון 'רעוא דרעוין', היינו שהקב"ה מרוצה מבני ישראל, ובני ישראל מרוצים מהקב"ה. ובכך יש שתי רצונות הללו אצל כל איש יהודי, שהקב"ה מרוצה ממנו, והוא מרוצה מהקב"ה.

ואות י' מרמז על איש יהודי, ועל כן י' רצון רצון בגימטריא שב"ת, ודו"ק.

דוֹלָה וּמִשְׁקָה

פניני אמירה נעימה ב'יודיש'

וַיְבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֶת כָּל דְּבָרֵי ה' וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן

כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה:

און משה איז געקומען און ער האט דערציילט פאר די פאלק די אלע ווערטער פון דער אייבערשטער און זיינע געזעצן און די פאלק האט געענטפערט מיט איין קול, אלע רייד וואס דער אייבערשטער האט גערעדט וועלן מיר טוהן.

רש"י זאגט, אז דא האט משה רבינו דערציילט פאר יודישע קינדער די מצוה פון הגבלה - זיך באגרעניצן און שטיין אפגערוקט פון הר סיני.

לכאורה איז שווער צו פארשטיין, פארוואס הייסט די מצוה פון הגבלה 'די אלע רייד פון דער אייבערשטער'.

קען מען ענטפערן לויט וואס שטייט אין די **הייליגע ספר כלי חמדה**, בשם די **הייליגע גערער רבי דער שפת אמת זכותו יגן עלינו**. חז"ל רימען אויס יודישע קינדער, אז ווען דער אייבערשטער האט זיי געוואלט געבן די תורה, האבן זיי תיכף געזאגט נעשה ונשמע.

עס שטייט אין מדרש, אז פאר מתן תורה האט דער אייבערשטער ארומגעטראגן די תורה צו די אלע גוים, און זיי געפרעגט צו זיי ווילן די תורה, האבן זיי געפרעגט, וואס שטייט אין די תורה. האט דער אייבערשטער געענטפערט פאר יעדער פאלק א מצוה וואס איז פארקערט פון די טבע פון דער פאלק, פאר עשו'ס קינדער האט דער אייבערשטער געזאגט לא תרצח א.ד.ג, און אויף דעם האבן די פעלקער געענטפערט, אויב אזוי, ווילן מיר נישט די תורה.

פרעגט דער הייליגע שפת אמת. אויב אזוי וואס איז די גרויסקייט פון יודן אז זיי האבן מקבל געוועהן די תורה, אפשר איז נישטא קיין שום מצוה אין די תורה וואס איז פארקערט פון די טבע פון יודן.

ענטפערט די שפת אמת, אז די טבע פון א יוד, איז ער וויל דעגרייכן די שפיץ און די סוף פון יעדער זאך. די מצוה פון הגבלה - שטיין ארום הר סיני, און נישט צוגיין צום בארג, איז פארקערט פון די טבע פון יודן.

דוֹלָה וּמְטִיקָה

און מיט דעם וואס יודן האבן געטוהן די מצוה פון הגבלה, האבן זיי באוויזן אז זיי זענען גרייט צו מקבל זיין די תורה, און אפילו די חלקים פון תורה וואס זענען פארקערט פון זייערע טבע.

לויט דעם איז פארשטענדליך אז די מצוה פון הגבלה הייסט 'די אלע רייד פון דער אייבערשטער'. ווייל נאר דורך די כח פון מצות הגבלה, האבן יודן זוכה געוועהן צו מקבל זיין די אלע מצות פון די תורה. [סעודה שלישית]

די הייליגע זיידע זכרונו לברכה האט דערציילט. **אונזערע הייליגע זיידע רבי נפתלי כ"ץ זכותו יגן עלינו**, מחבר פון דער **הייליגע ספר סמיכת חכמים**, איז געוועהן רב אין די שטאט פאזען.

ווען ער איז אוועק פון דער שטאט, האט ער געלאזט א צוואה, אז אלע קומענדיגע רבנים זאלן אפרעכטן אלע דיני תורה דוקא אין די בית דין שטיבל ווי די הייליגע רבי נפתלי האט אפגעראכטן דיני תורה, און נישט ערגעץ אנדערש אין שטאט.

מיט יארן שפעטער, איז די **הייליגע גאון רבי עקיבא איגר זכותו יגן עלינו** געווארן רב אין שטאט פאזען.

רבי עקיבא האט אלעמאל אפגעהיטן די צוואה פון רבי נפתלי. אבער איינמאל האט זיך געמאכט, גאר א קאלטע און שנייעדיגע טאג. דער הייליגע רבי עקיבא איגר, איז אין יענער תקופה שוין געוועהן אלט און שוואך, און ער האט נישט געהאט כח צו גייען אין אזא וועטער צום בית דין שטיבל.

האט ער געטראכט צו זיך, יעצט איז נישטא קיין ברירה, און ער וועט מוזן אפרעכטן די דין תורה ביי זיך אין שטוב, און נישט אין בית דין שטיבל. אזוי האט ער טאקע געטוהן, ער האט אויסגעהערט די טענות פון ביידער זייטן פון די דין תורה, און ארויסגעגעבן א פסק.

ביי נאכט, האט די הייליגע רבי עקיבא איגר איבערגעטראכט וואס ער האט געטוהן, און עס איז אים נישט גוט געווארן, ווי אזוי האט ער געקענט עובר זיין אויף די צוואה פון רבי נפתלי כ"ץ.

דוֹלָה וּמְטָקָה

האט ער מחליט געוועהן, אז מארגען אינדערפרי, וועט ער צוריקרופן ביידער מענטשן, און אפרעכטן נאכאמאל די דין תורה, אין די בית דין שטיבל פון רבי נפתלי כ"ץ

אזוי האט ער טאקע געטוהן, אבער דא איז געשעהן א פלא'דיגע זאך, אין בית דין שטיבל, האבן די מענטשן געזאגט גאנץ אנדערע טענות פון וואס זיי האבן געזאגט נעכטן ביי רבי עקיבא איגר אין שטוב.

האט רבי עקיבא איגר פארשטאנען אז ביי אים אין שטוב האבן זיי גערעדט שקר, אבער דא אין דער הייליגע צימער קען מען קיין שקר נישט רעדן. און לויט זייערע היינטיגע ווערטער האט ארויסגעגעבן גאנץ און אנדערע פסק.

נאך די מענטשן זענען ארויסגעגאנגן, האט רבי עקיבא אנגעהויבן ארומצוקוקן אין צימער, אפשר ליגט דא עפעס א קמיע וואס רבי נפתלי האט געשריבן, וואס וועגן דעם קען מען דא נישט זאגן קיין שקר.

ער האט געזוכט און געזוכט, ביז ער האט געפונען אז ארום די מזוזה, איז ארומגעוויקלט א שטיקל פארמעט. האט ער אויפגעמאכט די שטיקל פארמעט, און געזעהן אז עס איז געשריבן די פשוט'ע ווערטער 'נפתלי בן יצחק הכהן', די נאמען פון רבי נפתלי כ"ץ.

האט ער שוין פארשטאנען די גרויסע הייליגע כח פון דער סמיכת חכמים, אז זיין נאמען אליין האט די כח פון א קמיע צו מאכן אז מ'זאל נישט קענען זאגן קיין שקר אין דער צימער.

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל!

[סעודה שלישית]